

«ВІДТІК УМІВ» З УКРАЇНИ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

студенти Коваленко Є.В., Косолап Н.Є.

У міру розгортання науково-технічної революції все більше підсилюється переїзд висококваліфікованих працівників з одних країн в інші, що одержав назву «відтік умів». Це явище властиве і для України. Але протягом останніх років проблема міграції наукових та інтелектуальних кадрів за кордон стала рідше звучати в офіційних виступах чиновників і керівників держави, проте вона надзвичайно актуальна, її вирішення є нагальною потребою нашого суспільства, бо «відтік мізків» - це втрата критичної маси знань, патентів, потенційних розробок, які доведеться купувати в майбутньому.

"Відтік мізків" з України має великі масштаби. Лише за офіційними даними, протягом останніх десяти років за кордон віддали свої таланти близько 5 тисяч провідних учених. За даними президії НАНУ, за останні 15 років на постійне місце проживання за кордон виїхало 600 співробітників наукових установ Національної академії наук України. Серед тих, що виїхали — 105 докторів наук і 327 кандидатів наук.

Основна причина виїзду вчених з України – вкрай низька матеріальна оцінка праці та недооцінка важливості діяльності людей у науковій сфері. Виділяється недостатньо коштів на фінансування наукових досліджень. Законодавчо в Україні щорічне фінансування наукової галузі визначене на рівні 1,7% ВВП, але фактично цей показник жодного року не досягав встановленої норми, у той час, як наприклад, у США та розвинутих європейських країнах він становить від 6 до 3%. Серед причин еміграції вчених можна ще назвати недостатність правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності, нестабільне економічне становище в країні.

У зв'язку з виїздом наукових співробітників і висококваліфікованих фахівців втрати України становлять більше ніж 1 млн. дол. США на рік. Таким чином, Україна інвестує свій живий капітал в економіку практично всіх розвинутих країн світу.

Врегулювати проблему «відтоку мізків» можна лише підвищивши статус вітчизняної науки та працівників інтелектуальної сфери. Для цього потрібне значне фінансування, але такої суми коштів

на даний момент (як і в найближчому майбутньому) немає, особливо в умовах сучасної кризи. Просте ж обмеження на еміграцію висококласних фахівців лише підвищить рівень нелегальної міграції, який в Україні й без того високий. Вихід для нашої держави тоді виявляється в тому, щоб обернути негативні наслідки еміграції вчених на позитивні, створити умови для зворотного процесу, адже повернення спеціалістів, які отримали досвід роботи у високотехнологічно розвинених країнах, на Батьківщину, дає змогу застосовувати здобуті ними знання й навички, наприклад, у вітчизняних галузях промисловості. Проте такий процес можливий лише при досягненні країною певного рівня економічного розвитку. Тож головне завдання України в цій сфері – створення відповідних умов для ефективної наукової праці. Необхідно, перш за все, забезпечити адекватні умови для роботи ведучих дослідницьких колективів і привабливі – для молодих науковців. Настав час, коли ми повинні озвучити ідею своєї зацікавленості в поверненні вітчизняних вчених. Потрібні конкретні дії з утілення цієї ідеї в наукову політику України, дії, які сприяли б формуванню науково-освітнього ресурсу, з одного боку, і підготовці відповідного державного забезпечення та рішення – з другого. За даними опитування, 70% вітчизняних учених, що працюють за кордоном згодні повернутися в Україну за умови покращення становища в науковій галузі. Україні потрібно стати активною учасницею міграційного процесу для розширення співпраці з нашими ученими, котрі працюють за кордоном, для того, щоб у майбутньому мати можливість здійснення впливу на них. Проведення наукових досліджень за кордоном є найбільш поширеним різновидом міжнародної наукової співпраці, що трактується українськими вченими. Вітчизняним науковцям потрібно як можна частіше брати участь у міжнародних конференціях, семінарах за кордоном, що сприяє підвищенню соціального статусу та авторитету української науки. Слід створити умови для того, щоб „поставити під контроль” чи впорядкувати процес „відтоку мізків”, перетворивши його на „експорт кадрів”. Це дозволить одночасно максимально ефективно використати наявний науковий потенціал країни, а також підтримати її систему освіти.

Науковий керівник: доц. Іванова Т.І.